

Verslag – synthese

Deskundigen: Solange Verger (ATO), Myriam Cassiers (DSP), Yves Van de Castele (DSP)
Facilitators: Marc Lemaire (Ecores), Marcel Van Meesche (21 Solutions)

Dit verslag biedt een synthese van de discussie die plaatsvond in de visieworkshop ter voorbereiding van de volgende stappen, namelijk het definiëren van de beleidskrachtlijnen en de concrete acties. Het was de bedoeling om de gewenste visie voor 2040 te bepalen.

De deelnemers aan de workshops moesten rekening houden met enkele **breukelementen**, die een beslissende invloed op de toekomst van Brussel zouden kunnen hebben:

- de bevolkingsgroei, met inbegrip van de aspecten rond de toenemende bevolkingsdichtheid en de ongelijke leeftijds piramide die daaruit voortvloeien;
- de migratiestromen;
- de aanwezigheid van de grote internationale instellingen (en de afhankelijkheid van Brussel daarvan);
- de politieke instabiliteit buiten de Europese Unie;
- de evolutie van de relaties tussen de instellingen (stad, gewest, staat) en de institutionele toekomst van het Gewest (met name de grenzen);
- de eilandsituatie van Brussel;
- de schaarser wordende beschikbare ruimte op het gewestelijk grondgebied;
- de klimaatverandering, met inbegrip van de aspecten rond de afnemende biodiversiteit en de volksgezondheid;
- de kwetsbaarheid en onderlinge afhankelijkheid van het mondiale productiesysteem en de mogelijkheid van plotselinge gebeurtenissen met oncontroleerbare repercussies (kernongeval, computerbug);
- de afhankelijkheid van de grondstoffen, met het risico van een verarming ten opzichte van de rest van de wereld;
- bevoorrading van drinkwater;
- de wereldwijde voedselcrisis en de reorganisatie van de landbouw (afhankelijkheid van de stad van voedsel);
- de ontwikkeling van een stedelijke en randstedelijke landbouw;
- de veranderingen in de productie- en consumptiewijzen;
- de 'peak oil' en het schaarser worden van de hulpbronnen (water en elektriciteit);
- de evolutie van de energieprijzen;
- de liberalisering van de structuren voor het beheer van energie- en hulpbronnen;
- de evolutie in de berekeningswijze van de groei (met meer aandacht voor kwaliteitscriteria);
- ecologische migraties;

- de opkomst van nieuwe milieudoelstellingen op internationaal niveau (bv. nul gram koolstofdioxide);
- de ontwikkeling van streektoerisme.

Visie

De onderstaande tekst is opgesteld op basis van een ontwerp tekst die een samenvatting geeft van de visie-elementen die tijdens het eerste gedeelte van de workshop naar voren kwamen en op basis van reacties en suggesties van de deelnemers aan de workshops. Deze elementen zijn niet besproken tijdens een plenaire zitting om tot een consensus te komen. Dat verklaart waarom sommige elementen met elkaar in tegenspraak kunnen zijn.

In 2040 wensen wij een duurzaam Brussels grootstedelijk gebied waar ...

... de diverse stedelijke functies (cultuur, diensten, winkels, economische activiteiten, werk, vrije tijd, scholen) makkelijk toegankelijk zijn voor iedereen

- een bepaalde functionele mix in elke wijk (max. 10' te voet) voor diensten en voorzieningen in de buurt;
- vestiging van groeipolen (grootschalige voorzieningen en economische activiteiten) in de buurt van multimodale transportknooppunten of minstens van het openbaar vervoer;
- meer in het algemeen rekening houden met de toegankelijkheid bij de ruimtelijke ordening van het gebied, dat wil zeggen bij voorkeur ontwikkeling van gebieden die al goed toegankelijk zijn;
- een polycentrische grootstad, dat wil zeggen met meerdere groeipolen met een bepaalde functionele mix en een goede onderlinge verbinding;
- een redelijk goed draaiende lokale economie, gezien de stijging van de energiekosten en de verandering van de consumptiepatronen.

... de mobiliteit optimaal is in elke wijk, de mobiliteit van personen voorrang krijgt op de mobiliteit van voertuigen en meer aandacht gaat naar alternatief transport voor de auto

- er is minder behoefte aan verplaatsingen als gevolg van de functionele mix van wijken (waar een bepaald aantal diensten en winkels in de buurt is) en een vermindering van het woon-werkverkeer;
- de verschillende transportwijzen zijn efficiënt en aangenaam, financieel toegankelijk voor iedereen, vriendelijk voor het milieu en met voldoende capaciteit;
- er is een fijnmazig openbaar vervoersnet dat voornamelijk uit sporen bestaat; de dienstverlening is frequent, continu (de klok rond) en toegankelijk voor alle leeftijden; de omgeving geeft een veilig gevoel op elk moment van de dag en nacht;
- het openbaar vervoer wordt beoordeeld met de 5-5-5-norm (openbaar vervoer op minder dan 5 minuten lopen vanaf elke woning; maximaal 5 minuten wachttijd; 5 minuten lopen van de halte tot de bestemming + maximaal 5 minuten wachten bij overstappen);
- de auto neemt een tweede plaats in tussen de verschillende verplaatsingswijzen; actieve verplaatsingen (lopen, fietsen) en openbaar vervoer overheersen: 40% te voet en op de fiets; 50% openbaar vervoer, 10% met de auto; dat betekent 70% minder auto's in Brussel, dat wil zeggen 200.000 auto's voor de Brusselaars en 100.000 auto's voor bezoekers. De resterende auto's zijn 'schoon' (minder uitstoot, elektrisch) en klein of worden gedeeld;

Maar sommige deelnemers benadrukken dat deze doelstellingen niet realistisch zijn, met name als men rekening houdt met de grootstedelijke schaal en de problematiek van de pendelaars. Wanneer die percentages zouden verwijzen naar kilometers (als het gaat om het aantal verplaatsingen, is dat misschien mogelijk) dan is een

verhouding van 35/55/10 wellicht realistischer. Daarnaast vinden ze dat niet het bezit van een auto beperkt moet worden, maar het gebruik gerationaliseerd;

- de auto krijgt minder plaats door het aantal parkeerplaatsen te verminderen: geen auto's meer langs de weg en een status-quo voor parkeerplaatsen en -garages (waarbij parkeerplaatsen van kantoren beschikbaar worden gesteld voor de Brusselse bewoners);

Maar veel deelnemers zijn het niet eens met de doelstelling om het parkeren langs de weg volledig op te heffen, omdat dit vooral de bewoners van Brussel treft en omdat de toekenning van parkeerplaatsen en -garages aan de bewoners noodzakelijk is, maar niet voldoende, omdat de huidige parkeergelegenheid zeer ongelijk verdeeld is. Bovendien kunnen de effecten van het opheffen van de parkeerplaatsen tegenstrijdig zijn (het ontmoedigt het bezit van een auto, maar kan daarentegen het gebruik aanmoedigen als een parkeerplaats vlakbij de woning verzekerd is);

- de verkeerscapaciteit wordt berekend op basis van de milieucapaciteit van de stad.

... het goederentransport zo min mogelijk overlast veroorzaakt

- het goederentransport naar de stad verloopt voor 70% via het water en het spoor, dankzij haventerreinen in de stad.

Maar sommige deelnemers benadrukken dat dit cijfer eerder op 50% (in ton/km instroom) gebracht moet worden, omdat het water- en spoorvervoer veel minder geschikt is voor korte trajecten;

- voor het inkomende en uitgaande zware verkeer worden specifieke routes uitgewerkt, die de overlast voor de bewoners minimaliseren;
- het inkomende en uitgaande goederentransport wordt verdeeld tussen een groot stedelijk distributiecentrum (Schaarbeek Vorming) en kleinere verspreide distributiecentra;

Maar niet alle deelnemers zijn het eens met het voordeel van kleine distributiecentra naast een hoofdcentrum;

- de distributie van producten vanuit de distributiecentra naar de stad gebeurt bij voorkeur via tram/bus, taxi, elektrische voertuigen en fietskoeriers. De voorzieningen op het niveau van het verkeer en het parkeren bevorderen deze vorm van stedelijke distributie;
- bouwmaterialen en consumptiegoederen voor het Brussels Gewest zijn zo lokaal mogelijk (met inbegrip van voedingsproducten via de ontwikkeling van het systeem/concept 'slow food' en als gevolg daarvan de ontwikkeling van een stedelijke of randstedelijke landbouw/teeltactiviteit);
- de goederencapaciteit van de haven van Brussel is aangepast aan het volume: het containerdok wordt behouden of zelfs uitgebreid.

... economische activiteiten en met name de stedelijke industrie aanwezig en verenigbaar zijn met andere stedelijke functies en milieucriteria

- de economische activiteiten en in het bijzonder de industrie ontwikkelen zich in de stad (binnen het grootstedelijk gebied, maar ook binnen het Brussels Gewest) en bieden veel banen aan lager geschoolde werknemers: dat is dus een terugkeer naar een gemengde economie (en veronderstelt een stijging van 50% van de stedelijke industrie);
- deze economische activiteiten zijn geïntegreerd in het stedelijke weefsel, bereikbaar via het openbaar vervoer en verenigbaar met de andere stedelijke functies: ze verhinderen niet de noodzakelijke bouw van woningen, respecteren de milieunormen en minimaliseren hun vervuilende uitstoot (-80% afval);

Maar sommige deelnemers benadrukken dat de industriële activiteiten zich onmogelijk kunnen ontwikkelen in de te kleine ruimte en zonder enige vervuilende uitstoot. Het belang van de industrie voor de ontwikkeling en het economisch overleven van Brussel vereist enkele toegevingen (vooral op het niveau van de ruimte), maar het productieproces kan

worden verbeterd en de milieu-impact beter beheerst, indien bedrijven de middelen krijgen om daarin te investeren (via een vermindering van 50% administratieve lasten);

- de ontwikkeling van de stedelijke economie gaat samen met de ontwikkeling van aangepaste opleidingen en onderwijs, een administratieve vereenvoudiging van de financiële stimuleringsmiddelen en de ontwikkeling van het innovatievermogen;
- restafval en -vervuiling (dat niet volledig kan worden vernietigd) kunnen een rendabele economische activiteit genereren, vooral in de verwerking of recyclage van afvalstoffen;
- de ontwikkeling van het openbaar vervoer vertegenwoordigt een belangrijke economische sector en een van de belangrijkste werkgevers van het Gewest (verdubbeling van het aantal arbeidsplaatsen).

... de 'groene' economie een belangrijk deel van de productie vertegenwoordigt en een dynamische arbeidssector vormt

- de groene economie biedt steeds meer tewerkstelling en lokale arbeidsplaatsen, omdat de meeste activiteiten buurtdiensten betreffen.

... het milieu (het beheer van hulpbronnen, vervuiling en de omgeving) op een globale manier wordt beheerd, vanuit het idee van een stedelijk metabolisme dat is aangepast aan een milieuverantwoordelijke stad

- problemen worden behandeld per sector (water, bodem, energie, luchtkwaliteit), maar het milieubeheer gebeurt op een meer globale manier, rekening houdend met de onderlinge beïnvloeding van de verschillende elementen van het ecosysteem/stedelijke metabolisme. Er is dus een totale beheersing van zowel de instroom (natuurlijke hulpbronnen en energie) als de uitstroom (vervuiling en afval) met als finale doelstelling 'nul verspilling';
- het ecosysteem wordt op een adequate schaal beheerd, die een efficiënte verwerking mogelijk maakt (vooral voor het energiebeheer en de waterzuivering);
- het globale milieubeheer wordt geëvalueerd op basis van de ecologische voetafdruk, met als streefdoel 1,2 ha per inwoner van het Brussels Gewest;
- de vervuiling (van lucht, water, bodem) en geluidsoverlast worden verminderd (max. 50 dB overal);
- het milieubeheer is gebaseerd op een driedledige werking: individuele acties, een wereld van kennis en ervaring, en collectieve verantwoordelijkheden.

... de vervuilende energieconsumptie/productie (met name van CO₂) zo veel mogelijk wordt beperkt

- met het oog op de schaarser wordende niet-hernieuwbare hulpbronnen, worden hernieuwbare energiebronnen op grote schaal ontwikkeld, met name via de investering in ontwikkelingsprojecten buiten de gewestgrenzen (met name aan de Noordzee). Die vertegenwoordigen 60% van de energieproductie (en 100% van de elektriciteit);
- voor energie uit conventionele (niet-hernieuwbare) bronnen wordt de CO₂-uitstoot met 50% verminderd, met name dankzij energiebesparende maatregelen;

Sommige deelnemers benadrukken dat een vermindering van 80% of 90% nodig is om de Kyoto-doelstellingen te halen (temperatuurverlaging van 2°C), maar dat vereist een nieuwe vooruitgang in de technologie;

- de energie-efficiëntie van gebouwen is sterk verbeterd: nieuwe gebouwen beantwoorden aan de norm van 'nul energie' en bij renovatie gelden de criteria van een laag energieverbruik;

Sommige deelnemers willen nog ambitieuzere doelstellingen met 'positieve energiegebouwen' en andere deelnemers onderstrepen dat die onmogelijk zijn gezien het feit dat er in een stad heel weinig mogelijkheden zijn om hernieuwbare energie te produceren boven op het persoonlijke verbruik;

- 50% van het vastgoed wordt gerenoveerd;
- de technologische kennis op energiegebied wordt ontwikkeld via gespecialiseerde onderzoekscentra, bedrijfsopleidingen ...

... de levenskwaliteit in alle wijken verzekerd wordt door een veilige en multifunctionele openbare ruimte (groen, sociaal contact, erfgoed, vrije tijd, mobiliteit) voor alle gebruikers

- de openbare ruimte, met inbegrip van de groenvoorziening, pleinen en straten, is een gezellige plek met een echte stedelijke kwaliteit, die de functies van verplaatsingen, vrije tijd, welzijn, sociaal contact en behoud van de biodiversiteit met elkaar verbindt; het is ook een plaats voor erfgoed en cultuur; milieuvraagstukken hebben geen nadelige invloed op een rechtvaardige samenleving en de maatschappelijke functies;
- de openbare ruimte wordt opnieuw in evenwicht gebracht, ten voordele van de voetgangers en de zachte weggebruikers, terwijl de plaats van de auto wordt beperkt en teruggebracht via uitgebreide zones 20 en 30 (voor 65 tot 85% van de straten) en alleen zones 50, 70 en 90 op de grote verkeersassen (10%);
Maar niet alle deelnemers zijn het eens met zo'n veralgemening van de zone 30 en de mogelijkheid om de zone 20 en de 'gedeelde' ruimte (zonder auto's) uit te breiden; sommigen vinden dat een gedeelde ruimte toegankelijk moet zijn voor iedereen, ook auto's;
- er is voldoende groen (27 m²/inwoner), dat gelijk verdeeld is over het gewestelijke grondgebied (een buurtpark of -plein op minder dan 300 m van elke woning). De bevolkingsgroei en daaruit voortvloeiende dichtheid hebben geen nadelige invloed op de totale hoeveelheid groen per inwoner, die minimaal gelijk moet blijven aan de huidige situatie. Er wordt nieuwe ruimte vrijgemaakt, met voorrang in de centrumwijken, dankzij een verdichting van de bebouwing, een optimale toegankelijkheid van de hele ruimte (aansluitend op de private ruimte) en minder ruimte voor de auto. Sommige deelnemers willen zelfs zo ver gaan als afbraak om daarna dichter te kunnen bouwen en de binnentuinen te openen voor het publiek om meer groen te kunnen aanbieden;
- dat gaat samen met een 'ontharding' (verwijdering van de verharding) van 50 tot 70% van de openbare ruimte en een 'vergroening' van de gebouwen (voor de woningen, op binnenplaatsen, op muren en daken) die de bewoners samen beheren; er wordt een 'biotoopcoëfficiënt' (minimale milieunorm die alle groenmogelijkheden op binnenplaatsen, daken, muren en wegen samenvat) aangenomen en systematisch doorgevoerd voor alle renovatie- en herstructureringsprojecten, aanleg van wegen of de bouw van huizen;
- de groene en blauwe netwerken vormen grote en dichte weefsels op het niveau van het Brussels Gewest en het grootstedelijke gebied en bieden ecosysteemdiensten (dat wil zeggen dat de natuurlijke bronnen, zoals water, worden benut);
- er worden structuren van natuurgebieden met een rijke biodiversiteit behouden (Natura 2000) en invasieve soorten worden bestreden;
- de collectieve verantwoordelijkheid wordt bevestigd in bepaalde praktijken, zoals het gezamenlijke groenbeheer, bewustzijn van milieuvraagstukken bij private projecten en bewustzijn van milieudoelstellingen in het overheidsbeleid.

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn					
2.2/ 3.1	DUURZAAMHEID VAN DE ECONOMIE: De economie is duurzaam en efficiënt op milieuvlak (eco-efficiency: meer goederen en diensten produceren met minder hulpbronnen en minder afvalproductie). Ze ontwikkelt zich ten dienste van de stadsfuncties en het milieu in het algemeen (gemeenschappelijk thema Economie/Leefmilieu)	De duurzaamheidscriteria toepassen op alle (100%) economische activiteiten	Ons duurzaamheidsmodel definiëren							
							Het gebruik van grondstoffen en energie verminderen en de afvalproductie terugschroeven	De productie van niet-recycleerbaar afval met 80% verminderen op heel wat domeinen (elektrisch en elektronisch afval (D3E, informatica), recupereerbaar grof vuil, het grof groen afval, PMD)	De preventie van het gebruik van materialen en energie stimuleren	
									Eco-ontwikkeling promoten	
									De productie van afval beperken, afval ophalen en sorteren Activiteiten voor de terugwinning van afval ontwikkelen: recyclage/hergebruik/herstelling/afbraak van afval en restpollutie (rendabele economische activiteiten die tewerkstelling genereren)	50% van de 45000 ton huishoudelijk afval recycleren
									Werken aan de lokalisatie van bedrijven om korte trajecten te bevorderen voor de Horeca, de grootkeukens, enz.	
Veralgemening van ecomanagementsystemen zoals EMAS (Eco Management and Audit Scheme) van de EU	Streven naar 30% bedrijven met een label van milieumanagement	De core business van bedrijven analyseren (proces, producten enz.) veeleer dan de "schi" (gebouw...)								
		Nieuwe instrumenten ontwikkelen om bedrijven te stimuleren								
		Een benchmark realiseren per sector								

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
		Een fiscale hervorming ondersteunen die de fiscale belasting verschuift op grond van duurzaamheidscriteria			
		Inspelen op de trend van ontwikkeling zonder groei		Andere indicatoren dan het BBP om de ontwikkeling te evalueren Studies bestellen rond welzijn zonder groei	
		Bedrijven die een "conventionele" activiteit uitoefenen begeleiden in de overgang naar een duurzame economie, wat een aanpassing vereist van de "core business" van sommige ondernemingen opdat ze zich meer zouden toespitsen op een functionaliteitseconomie		Bedrijven (en de sector) responsabiliseren rond de impact van hun productie (verpakkingen, chemische producten enz.) en evolueren naar een economie waar het bedrijf verantwoordelijk wordt voor zijn eigen productie (onderhoud, verwerking enz.) Leasing ontwikkelen voor bepaalde producten om de producent te responsabiliseren omdat die zo eigenaar blijft van het product en er dus belang bij heeft om af te zien van "geplande veroudering"	
		Brussel "Green City"	De ontwikkeling aanmoedigen van spijtstechnologie (voor koetswerken...) en innoverende praktijken van het type "smart-city" (e-conference, e-mobility,...) op alle domeinen om Brussel te profileren als "green city"		
		De industriële ecologie ontwikkelen (cfr programma Interreg van de GOMB) : het afval van het ene bedrijf wordt gebruikt als grondstof door een ander bedrijf			
		De buurtconomie ontwikkelen		Rapid manufacturing' ontwikkelen, dat het mogelijk maakt om snel reeksen onderdelen te produceren in een bepaald materiaal volgens twee technologische methodes : supersnelle 3D-printers die kunststofonderdelen produceren en technieken op basis van een gerichte poedersamenstelling, doorgaans van metalen poederkorrels	

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
				Wijkgebonden FAB LABs (factory laboratories) : werkplaatsen bestaande uit computergestuurde machines die snel en op verzoek uiteenlopende goederen kunnen produceren (kledij, boeken, siervoorwerpen enz.)	
		De duurzame mobiliteit ontwikkelen >> cfr mobiliteit			
	Een stedelijke milieu-economie ontwikkelen, een "groene" economie, via de milieugebonden economische sectoren die plaatselijke banen creëren (waarvan een deel ongeschoold) en buurtdiensten	De arbeiders voorbereiden		ISP	
		Economische projecten (filières) ontwikkelen, zoals de ecoconstructie, afvalbeheer, voeding, energie, waterbeheer enz.		De Ecopool voltooiën	
				De bestaande initiatieven evalueren (Recupel, Fostplus enz.)	
				De herinschakelingssector steunen	
		Gemeenschapsgoederen (zoals water) laten beheren door de overheid of in het algemeen belang			
		Complementaire munten, plaatselijke uitwisselingsdiensten, collectieve keukens en collectieve aankoopgroepen (SAG) bevorderen, met name in de horeca			

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
1.4/ DENSITEIT, GEMENGD 2.3/ KARAKTER, 3.1 BEWOONBAARHEID: De verdichting van de stad staat borg voor het functioneel gemengd karakter, waarbij de economische activiteiten in en buiten de verstedelijkte gebieden een belangrijke plaats behouden en verder uitgebouwd worden, gepaard gaand met een hoog niveau van woonbaarheid en levenskwaliteit, met name door naleving van milieucriteria (gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei/Economie/Leefmilieu) OPM: het verminderen van economiegebonden omgevingslawaai wordt behandeld in punt 2.2/3.1	Herdefiniëren van de termen die worden gebruikt in het kader van het GPDO en het GBP op basis van criteria voor de compatibiliteit met de woonfunctie en het nut voor de stad	De productieactiviteiten en de zware tertiaire sector (vervoer, logistiek) loskoppelen van de klassieke tertiaire sector			
		De activiteiten definiëren die "nuttig zijn voor de stad" alsook de criteria om die definitie te objectiveren > vertaling in werkinstrumenten die worden gebruikt door de diverse economische operatoren			
	In de gemengde gebieden borg staan voor een bevredigende woonbaarheid in de buurt van de economische activiteiten	Werken aan de bestaande instrumenten: milieuvergunningen en stedenbouwkundige vergunningen		Invoering van regels die borg kunnen staan voor een compatibiliteit tussen de functies en het meten van de impact van de activiteiten Studies naar de sociale en milieueffecten Bepaling van de mogelijke activiteitentypes naargelang de plaatsen - meer economische activiteiten toestaan in de woongebieden	

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
	Borg staan voor het functioneel gemengd karakter - met name de aanwezigheid van economische activiteiten- in woongebieden, gemengde en sterk gemengde gebieden	De gemengdheid van functies bevorderen		Stadskankers en leegstaande gebouwen aanpakken en deze vullen met nieuwe functies	
		De bewoners in de wijken doen blijven			
		Borg staan voor de multifunctionaliteit van de voorzieningen			
		De economische activiteit erkennen als een zwakke functie die beschermd moet worden, omdat ze nuttig is voor de goede werking van de stad maar bedreigd wordt door onder meer de grondschaarste			
		Voor nieuwe projecten in gemengde gebieden moeten de gemengdheidsvoorwaarden worden doorgedrukt (herroepelijk karakter van de functie van benedenverdiepingen door onder meer technische criteria op te leggen : plafondhoogte, lasten enz.)			
		Andere types van ruimten definiëren waar economische activiteiten kunnen worden gevestigd met als doel de potentiële plaatsen uit te breiden / berekening van de toelaatbare drempels (versus het huidige subjectieve beheer) / quota voor types economische activiteiten			
		Economische activiteiten aantrekken aan de hand van premies/vestigingssteun			
		Werken aan het GBP om verordenende instrumenten te creëren die het gemengd karakter waarborgen, waarbij men evenwel dient te vermijden dat ontoepasbare regels worden gecreëerd (rekbaarheid/aanpasbaarheid van het kader)			
		Voor nieuwe industriële activiteiten die verenigbaar zijn met de woonfunctie moeten criteria worden bepaald, onder meer voor het belang voor Brussel inzake het aanbod van diensten/goederen en de opbrengst inzake werkgelegenheid en/of imago			

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
	De activiteiten die niet verenigbaar zijn met de woonfunctie (productieactiviteiten of andere) maar die men wel in de stad wenst te behouden (omdat de stad ze echt nodig heeft voor haar werking, voor de tewerkstelling van de bewoners of voor haar economie) inplanten of behouden in specifieke gebieden	Bepaling van de productieactiviteiten	De voorwaarden bepalen voor de bescherming van de productieactiviteiten	"Dogmatische" standpunten vermijden ten aanzien van de industrie- en havengebieden : behoud van dezelfde totale oppervlakte voor de industrie maar mogelijke herbestemming en verhuizing > compensatie van de bestemmingswijzigingen	
		Het grondbeheer uitbreiden			
		Het zoneringsprincipe handhaven (vs gemengdheid) / Nieuwe stedelijke ruimten creëren die voorbehouden zijn voor economische functies om de impact van de hinder te beperken; aanvaarden dat economische activiteiten dergelijke hinder veroorzaken			
		De activiteiten beschermen die <u>onontbeerlijk</u> zijn voor de stad (b.v.: betoncentrale, bakkerij enz.) aan de hand van specifieke locaties (uitsluiting van huisvesting) die functioneel zijn aangepast			
		Huisvesting verbieden in GSI en GHVA			
		De toegang met het openbaar vervoer bevorderen, met name voor GSI en GHVA om de aanwerving van Brusselaars te bevorderen			

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn		
3.2/1.5 ENERGIE: Het verbruik en de productie van vervuilende energie (met name op het vlak van de CO2-uitstoot) wordt beperkt tot een minimum (deels gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei/Leefmilieu: renovatie van de bebouwing)	Drastische vermindering van het verbruik en de productie van vervuilende energie: -20% voor het verbruik; -20% voor de CO2-uitstoot (wetende dat de regeringsverklaring -30% CO2 voorziet tegen 2025) ; +20% hernieuwbare energie (die niet noodzakelijk geproduceerd moet worden in het BHG)	Renovatie en bouw van gebouwen op basis van de best beschikbare energiemethodes (gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei/Leefmilieu)	2015: passiefbouw voor nieuwe gebouwen; lage of zeer lage energie voor renovaties / 2020: 50% van de bebouwing gerenoveerd met - 70% energieverbruik + nul koolstof voor alle nieuwe bouwprojecten + alle openbare bouwprojecten zijn voorbeeldgebouwen (-50% CO2) met een verrekening van de CO2 en de opstelling van emissiequota voor alle overheidsgebouwen (nieuw of bestaand)	Aanpak via de Huisvestingscode: versterking van de band tussen de normen van de Huisvestingscode en de verbetering van de energieprestaties van de gebouwen			
				Beheersing van de impact van de door renovatie gegenereerde huurmeerwaarde op de huurprijzen of de lasten (stijging van de huur ingevolge de verbetering van het goed)	De huurprijzen van gerenoveerde woningen mogen niet meer bedragen dan 30% van de inkomens van de huurders		
				Renovatie door particulieren aanmoedigen			
				De kwaliteit van de prestaties van aannemers verbeteren			
				Instrumenten ontwikkelen om alle investeringen in de energiesector leefbaar te maken (bovenop de investeringen die werden geïdentificeerd voor de gebouwen)	Alle investeringen zijn leefbaar	Fiscaliteit die de investeringen inzake energie oriënteert	
				Hernieuwbare energiebronnen ontwikkelen en diversifiëren : plaatselijke productie en invoer. Geen unanimité rond het systeem van de koolstofcompensatie		Investeren in projecten voor de productie van hernieuwbare energie buiten het BHG (b.v. Noordzee)	
		De energieproductie op plaatselijk niveau decentraliseren (zonnepanelen, cogeneratie, biomethanisering enz.)					

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
				Biomassa ontwikkelen waar dat relevant is (rekening houdend met de rookverwerking, de bevoorrading enz.), met name op het niveau van gebouwblokken (warmtenetwerk)	
				Zonne-energie op ruime basis stimuleren (het grootste hernieuwbare energiepotentieel in stedelijke context)	
				Biomethanisering ontwikkelen voor het organisch afval	
		De uitstoot van de conventionele energiebronnen inperken, in het bijzonder in de automobielsector	Auto's met een zeer lage CO2-uitstoot: <80gr CO2/km		
		Geen consensus over de stopzetting van kernenergie, maar wel een akkoord over het feit dat het aandeel van de kernenergie niet mag worden vergroot en dat kernenergie niet mag worden gerekend bij de hernieuwbare energiebronnen			
		Eén of meerdere gespecialiseerde onderzoekscentra oprichten en bedrijfsopleidingen organiseren rond energie			
	Doeltreffend transport voorzien vanuit energetisch oogpunt (cfr mobiliteit)				
	Rekening houden met de grijze energie (energie die nodig is voor de vervaardiging van een materiaal of een product) in de beleidslijnen: beperking van de aankopen en nutteloze uitgaven die energieverbruik met zich meebrengen, rekening houden met de betrekkingen tussen de interne en externe producties op gewestelijk grondgebied	Het hergebruik, de korte circuits en de recyclage bevorderen, en de levensduur van goederen verlengen		De bestaande filières voor hergebruik (Oxfam, Spullenhulp enz.) promoten bij de consumenten, het imago van die filières verbeteren (b.v. kringloopwinkel in Vlaanderen) - zorgen dat men rekening houdt met de soms slechte energieprestaties van oudere toestellen (evalueren of het zin heeft om ze op de markt te houden)	
				Voor recyclage : zorgen dat de diensten meer plaatselijk beschikbaar zijn (buurtdiensten)	

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
3.3 GLOBAAL MILIEUBEHEER: Het leefmilieu (beheer van natuurlijke rijkdommen, pollutie en het natuurlijk milieu) wordt global gereguleerd vanuit de idee van een stedelijk metabolisme: een stad wordt gezien als een levend organisme met inkomende en uitgaande stromen van goederen en energie	Van Brussel een duurzame stad maken door het stedelijk metabolisme in kaart te brengen	De functionaliteitseconomie ontwikkelen		Strijden tegen de "geplande veroudering" (fabrikanten brengen goederen op de markt met een levensstermijn die bewust beperkt is gehouden van bij het ontwerp, om consumenten aan te zetten tot vervangingsaankopen)	
		Sensibiliseren, communiceren en voorlichten rond de thema's van de duurzame bouw (HQE, EPB enz.), duurzame consumptie, waterbeheer, lawaai-beheer, energiebeheer enz. Om de stedelijke actoren (bewoners, bedrijven, overheden enz.) bewust te maken van de impact die zij hebben op de natuur en de natuurlijke rijkdommen	Indicatoren om de algemene milieu-impact te evalueren : geen algemene indicator in dit stadium maar deelindicatoren (koolstofbalans, H2O-balans, pesticiden enz.) Maar het is interessant om de evolutie in de tijd te evalueren uitgaande van één indicator, ook al is die niet perfect		
		De volledige beheersing van de input (rijkdommen, energie, water) en de output (afval, lozingen). De pollutie verminderen (lucht, water, bodem, lawaai enz) en de ondergrond beheren		De criteria van de duurzame ontwikkeling integreren in de plannings en stedenbouwkundige documenten	
				>> Zie punt 2.2/3.1 voor het afvalbeheer	
				De verzameling en het gebruik van het water verbeteren	
				Het beheer van de bodemvervuiling verbeteren (beter reglementeren?)	
		Korte circuits aanmoedigen, d.w.z. de zo lokaal mogelijke productie en consumptie volgens een schaal die afhangt van de producten: stedelijke moestuintjes (onder meer ook op daken), wijkbakkerijen, hergebruik van regenwater, productie van zonne-energie enz.		Het aantal mensen verminderen dat wordt blootgesteld aan de maximumdrempel van 65dBA	Vermindering met 60%
		Het beheer van de ondergrond en de daken verbeteren: een coherent overheidsbeleid ontwikkelen			
		Het overheidsverbruik tot een voorbeeld maken			
		De vermindering van de privéconsumptie aanmoedigen			

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

	Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
				Alternatieve consumptiewijzen aanmoedigen: complementaire munten, lokale ruildiensten, collectieve keukens, collectieve aankoopgroeperingen (SAG), met name in de horeca		
			De "waarheidsprijs" vaststellen voor het gebruik van energie en natuurlijke rijkdommen (verwerking van afvalwater, goederentransport, afval enz.): de principes van "de vervuiler betaalt" toepassen			
3.4	GROENE RUIMTEN: In de verstedelijkte gebieden ontplooiën groene ruimten (min. 27m ² per inwoner) zich op drie niveaus: een groen en blauw netwerk (dat ecosysteemdiensten biedt), een ingroening van de nieuwe ruimten die groene buurruimten leveren (een groene ruimte op minder dan 300 meter van elke woning) en groene ruimten van gewestelijk belang	De oppervlakte van de toegankelijke groene ruimten uitbreiden	Ruimten herbestemmen die voor bouw zijn bestemd, voornamelijk in het centrum en in de 1ste stadskroon			
			De private groene ruimten een rol toekennen om de oppervlakte van de toegankelijke groene ruimten uit te breiden		De binnenpleinen van huizenblokken opentrekken en hun doorlaatbaarheid en beplanting behouden	
				Grote privé domeinen toegankelijk maken (b.v. via een erfdienstbaarheid van doorgang)		
				Toeziën op de landschapskwaliteit van private ruimten		
				Gemeenschappelijke collectieve ruimten promoten		
				GBP: collectieve ruimten opleggen voor elk nieuw openbaar bouwproject; "goede punten" toekennen inzake de milieuvergunning voor bedrijven die hun groene ruimten toegankelijk maken enz.		
				De weinige productieve landbouwruimten handhaven		
				Streven naar de toename van groene ruimten die rechtstreeks gekoppeld zijn aan private of openbare gebouwen (groendaken, gevelbeplanting enz.)		
			Streven naar meer openbare groene ruimten		De grote gewestelijke groene ruimten behouden en hun toegankelijkheid met het openbaar vervoer garanderen	
				Vijvers en fonteinën toegankelijker maken		

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
				De groene en blauwe netwerken ontwikkelen en trachten af te stemmen op de geografische morfologie van het grootstedelijk gebied	
				GBP: wegen identificeren die breed genoeg zijn voor de inplanting van het groene raster; criteria bepalen voor het beheer van de groene ruimten.	
				De onthaalcapaciteit van de groene ruimten en voorzieningen vergroten naargelang de bevolkingsdichtheid	
				Een groot park koppelen aan elke ontwikkeling van een GGB	
				De groene ruimten bij scholen beter benutten	
	De biodiversiteit in de stad beschermen en stimuleren	De zones behouden met een rijke biodiversiteit (b.v.: Natura 2000)			
		Invasieve soorten vermijden (of verbieden): exotische levende soorten die schadelijk zijn voor de autochtone biodiversiteit van de natuurlijke ecosystemen			
		Alle mogelijke onthaalcapaciteiten uitbreiden (groendaken, nestkastjes, waterpartijen enz.)			
		Een biotoop/oppervlaktecoëfficiënt creëren en invoeren voor elke nieuwe bouw of renovatie			
		Een officiële erkenning in het leven roepen voor organisaties die actief zijn op het vlak van de biodiversiteit			
	De bewoners opnieuw in contact brengen met de natuur	Groene ruimten ontwikkelen als ru ruimten			
		De informatie en sensibilisering ontwikkelen rond natuurlijke rijkdommen, biodiversiteit, water enz. En het gezamenlijk beheer van de ruimten met de bewoners aanmoedigen (via projectoproepen onder leiding van animatoren)			
		Moestuinen in de private of openbare groene ruimten ontwikkelen en ecologische beheersregels opleggen			

Tabel van workshop Nr. 3: "De stedelijke leefomgeving verbeteren"

Elément de vision / Visie-elementen	Objectif principal à atteindre en 2020 / Hoofddoel voor 2020	Axe stratégique / Beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur de l'axe stratégique pour la RBC en 2020 / Specifiek doel of succesindicator van de beleidslijn voor het BHG in 2020	Sous-axe stratégique / Ondersteunende beleidslijn	Objectif spécifique ou indicateur du sous-axe / Specifiek doel of succesindicator van de ondersteunende beleidslijn
		De groene en blauwe netwerken ontwikkelen opdat die ruimten voor sociale uitwisselingen en secundaire verkeerswegen zouden vormen			
	Ontharding van de openbare en private ruimten of hun verharding voorkomen	De doorlaatbaarheid op perceelsniveau beheren			
		Wegen, openbare ruimten, voorzieningsinfrastructuur aanleggen met oog voor de doorlaatbaarheid (grachten, bomen, bakken enz.)			
	Een globale aanpak ontwikkelen: de milieukwestie integreren in alle beleidslijnen en in het bijzonder de stedenbouw en de ruimtelijke ordening (beplanting, mobiliteit en stedelijke aantrekkingskracht koppelen aan mekaar)	De duurzame ontwikkeling en burgerparticipatie transversaal integreren in elk gewestelijk beleid			
		Herziening van het GBP voor een globalere visie: het beperken van afwijkingen en onderverdeling in diverse gebieden; het GBP afstemmen op de milieubelangen, specifieke principes vaststellen voor de 1ste en 2de stadskroon			
	Het beheer van de openbare groene ruimten verbeteren	Een gewestelijke identiteit van de groene ruimten ontwikkelen via een strategie inzake mobiliteit, signalisatie enz.			
		Ecobeheer van de ruimten (ecologisch beheer, waterterugwinning, afvalsortering, verbod van pesticiden enz.)			
		Ontwikkeling van de middelen voor het dagelijks beheer van de openbare ruimten (lokale arbeidsplaatsen)		Beheersgerichte arbeidsplaatsen voor het Brussels publiek en aangepaste opleidingen	

Workshop Acties - Milieu

4 oktober 2011

Begeleiders: Marc Lemaire (Ecores), (Solution21)

Deskundigen: Lise Nakhlé (ATO), Myriam Cassiers (DSP)

Duurzame economie

- Een 'ecobouwcentrum' opzetten in de Haven van Brussel.
- De principes van de klassieke economie laten evolueren naar de principes van een duurzame economie, die beantwoordt aan de behoeften van de stad en ten dienst staat van de Brusselaars, met de betrokkenheid van zo veel mogelijk partijen.
- Groene economische sectoren aanmoedigen door een groen economisch netwerk: een minimaal percentage vastleggen voor bedrijven die lokaal/groen produceren, gronden/zones voorbehouden aan bedrijven, de vestigingsvoorwaarden van groene bedrijven onderzoeken (bedrijven in de buurt voor productie en consumptie, ...) → aanpassing van de wettelijke instrumenten (GBP, milieuvergunning, enz.), coördinatie met overheidsinstanties zoals de GOMB, de GIMB, de Haven van Brussel om deze voorstellen ten uitvoer te brengen.
- Bestaande instrumenten voor evaluatie en follow-up herbekijken/aanpassen: micro-economische indicatoren combineren met meer gewestelijke overwegingen, begeleiding op poten zetten, een follow-upsysteem voor bedrijven invoeren voor vragen over duurzame ontwikkeling.
- Een 'inspecteur' duurzame ontwikkeling aanstellen, die een dwingend advies verleent over het duurzame karakter van een regeringsbeslissing (te vergelijken met de inspecteur van financiën).
Deze 'inspecteur' duurzame ontwikkeling heeft de volgende taken:
 - o een beleid opzetten voor onderzoek, kennisoverdracht, voorlichting en innovatie, zowel voor professionele en institutionele partijen als voor het grote publiek;
 - o een beleid uitwerken ten aanzien van de kwaliteit van producten;
 - o de communicatie coördineren.
- De 'productie' dichterbij de 'consumptie' brengen door middel van een betere benutting van het grondgebied en de bevordering van lokale voedselproductie:
 - o landbouw en stadsboerderijen (zoals in Canada en de VS) op de daken van kantoorgebouwen → een pilootproject opzetten met een ondernemer en een gebouw dat in aanbouw is;
 - o kleine tuinbouwactiviteiten opzetten in de buurt van water.
- Bouwplaatsen en de groene sector:
 - o sectoren ontwikkelen in de bouw en het hergebruik van bouwafval;
 - o duurzame processen ontwikkelen in alle aspecten van de duurzame ontwikkeling: deelname van alle betrokken partijen om de verschillende luiken van de sociale clausules te integreren en de tewerkstelling van de Brusselaars te bevorderen.

- Een bestek opmaken met informatie voor de ondernemers in groene sectoren:
 - financiering op basis van de naleving van het 'groene' bestek;
 - beschrijving van de vereiste elementen tijdens het hele proces voor een 'duurzame' uitvoering van het project (soort materiaal, groene sectoren, goede praktijken voor energiebesparing en hergebruik, enz.).

Energie

- Een sociale energie-economie en kleinschalige lokale diensten uitwerken: onderlinge diensten tussen firma's die kleinschalige (lokale) diensten aanbieden, zoals schoorsteenvegen.
- Investeringscoöperatie, bijvoorbeeld: gemeenschappelijke investering in zonnepanelen (per gebouw of met een groep burens).
- Een Brussels label ontwikkelen dat rekening houdt met het verbruik van 'grijze energie' (vereiste hoeveelheid energie voor de levenscyclus van een materiaal of een product: productie, ontginning, transformatie, vervaardiging, vervoer, uitvoering, gebruik, onderhoud en tot slot recyclage).
- Rekening houden met afstanden en kwaliteit in de productie.
- Hernieuwbare energie:
 - Een fonds voor energie-investeringen oprichten voor bedrijven en particulieren om investeringen in energie-efficiënte sectoren aan te moedigen;
 - Investering in de energieproductie buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Een progressieve tarifiering van de elektriciteit invoeren op basis van het principe van 'de vervuiler betaalt'.
- Instrumenten invoeren om de energieprijzen te beheersen:
 - De energiestaat belastingen via de onroerende voorheffing; er is ook sprake van om burgers door voorlichting voor te bereiden op de toekomst en de constante stijging van de energieprijzen;
 - overleg met de andere gewesten om concurrentie tussen grondgebieden te vermijden.
- De overheid moet het goede voorbeeld geven → overheidsgebouwen (scholen, kantoren) moeten vooroplopen in het streven naar verantwoord gebruik. Er kan ook worden gedacht aan meer lessen over energievermindering op school (die leerlingen, ouders en leerkrachten bereiken) → een lichtplan voor overheidsgebouwen opstellen (om het verbruik te verminderen); dit bestaat al in Brussel, maar is vooralsnog alleen van toepassing op gewestwegen.
- Systemen voor permanente vorming opzetten in het kader van de energiesector (en van de meer globale milieuvoorlichting): energiehuis, middenveld ...

- Energie en verbouwing:
 - o Anticiperen op de evolutie van de energienormen op lange termijn (de verplichte normen van vandaag zijn misschien verdubbeld over tien jaar, dat wil zeggen in minder tijd dan de levensduur van een dak);
 - o De passiefnorm of lage energienormen opleggen aan het hele gebouw bij een renovatie en niet alleen aan het deel dat verbouwd wordt;
 - o Onbewoonbaarheidscriteria op het vlak van energie opnemen in de Huisvestingswet (wordt overwogen);
 - o Het concept van 'bewoningskosten' voor bedrijven ontwikkelen → een energiefacturatie opzetten met verschillende verbruiksniveaus: bij een grote, ongebruikte oppervlakte stijgt de hoogte van de factuur navenant;
 - o Buitenisolatie opnemen in de GSV, op basis van de studie van CEERA (Compagnie d'Etudes Energétique et de Réalisations Avancées) uit 2007 over buitenisolatie, die de toepassing van passiefnormen op de Brusselse bebouwing onderzoekt, afhankelijk van de diverse woonvormen.

Groen

Kwantitatief beheer:

- De omgeving groener maken → meer groenvoorziening plannen:
 - o In het kadaster: meer (publiek en privaat) groen per perceel om het groene netwerk dichter te maken; elk perceel vanuit een multifunctioneel oogpunt bekijken;
 - o In het GBP: 'groene normen' ontwikkelen met:
 - een compensatiesysteem (in termen van milieukwaliteit en niet alleen in termen van de oppervlakte), zoals de Duitse wetgeving die alleen een vergunning geeft als de ecologische waarde behouden blijft op de plaats zelf of elders gecompenseerd;
 - een systeem van kwaliteitsnormen voor de biodiversiteit in de groene openbare ruimte: ontwikkeling van een biotoopcoëfficiënt (bijvoorbeeld te vergelijken met de elektriciteitscertificaten A, B, C, D, enz. of in de vorm van een percentage dat de kwaliteit van de biodiversiteit aangeeft);
 - multifunctioneel groen: parken, speeltuinen, rustige plekken ...
 - o Overheidsfonds voor de aankoop van groen → verlenging van de 'ordonnantie' natuurbehoud: aankoop door de regering (via het voorkeepsrecht) van gebieden met een hoge biodiversiteit via het kadaster + voor de ontwikkeling van een groen netwerk;
 - o Dakplan: het gebruik van daken uitbreiden → tuinen en recreatieplekken aanleggen → de daken die hiervoor gebruikt kunnen worden in kaart brengen.

Kwalitatief beheer:

- Bestek voor het grondbeheer ter attentie van grondbeheerders (BIM, gemeenten)
 - o Overeenkomst tussen het Gewest en de gemeenten
 - o 'Facilitators': het BIM heeft een adviserende rol
- Indien een perceel een hoge biologische waarde heeft, moet het beheer rechtstreeks naar het BIM gaan met de nodige personeelsleden en middelen.

- Kwaliteitsnormen voor de biologische waarde opleggen voor alle bestaande groenvoorzieningen (met inbegrip van parken) + werken met een resultaatsverbintenis voor de overheden (uitwerking van 'biologische indicatoren').

Globaal milieubeheer

Kwaliteit van het gebouw en de omgeving

- De GSV moet ecologische begrippen bevatten → de GSV en andere planologische instrumenten aanvullen met milieuaspecten (geluid, esthetische aspecten, trilling, afval, biotoopcoëfficiënt als percentage van de oppervlakte, enz. op het niveau van het gebouw/perceel).
- Controle (door wie gedefinieerd?) voor de certificering van de kwaliteit → link EPB; certificaten uitwerken met een kwaliteitsniveau (zoals AIB Vinçotte voor de elektriciteit); belastingaftrek of op basis van het kadastraal inkomen als aanmoediging?
- Een bewoonbaarheidscertificaat uitwerken om verkrotting tegen te gaan.
- Goede praktijk: geïnspireerd op de watertoets in Vlaanderen, waarbij een gespecialiseerde instantie de kwaliteit van het leidingwater controleert.
- Ondergrond: betere coördinatie van de betrokken instanties en harmonisering van de bevoegdheden, beheer van de ondergrond als gemeenschappelijk bezit, beheer van elektromagnetische velden, scheiding van schoon water en afvalwater.

Verplaatsingen

- Onderzoek doen naar de omgevingscapaciteit van de wegen: hoeveel hinder kan een weg aan en hoe kan die worden verminderd?
- Debat over de kwaliteit van de infrastructuur en de wegen in een vroegtijdige fase van het project (rol van de bMa).
- Ecobeheer: geïntegreerd beheer van de risico's die zijn gekoppeld aan het milieu, de gezondheid en de veiligheid, gebaseerd op de principes van duurzame ontwikkeling.

Verbruik

- Gedeeld gebruik en 'samen leven' aanmoedigen → gemeenschappelijk bezit en/of gebruik (kangoeroewoningen, gedeelde huur, wasruimte, gedeelde auto, Villo, enz.) om de individuele milieu-impact te verminderen (op basis van het principe van één auto voor vier personen, één wasmachine voor tien personen ...).
- Duurzame voeding: collectieve aankoop en korte ketens.

Bestuur

- Vroegtijdig nadenken over milieuproblemen.
- Een functie van 'ecomeester' creëren, die zich alleen bezighoudt met milieukwesties.
- Milieureisten voor overheidsinstanties, die worden omgezet in een bestek.
- Coördinatie van betrokken instanties.
- Vereenvoudiging van sommige administratieve procedures + betere verdeling van bevoegdheden.

Kennis/informatie

- De kennis van milieuvraagstukken verbeteren en continu investeren in onderzoek → onder andere een beroep doen op universiteiten, observatoria en studiebureaus.
- Een onafhankelijk observatorium opzetten voor de evaluatie.
- Gegevens van de overheid beschikbaar stellen voor een betere verspreiding van informatie en kennis.
- Evaluatie verder uitwerken (indicatoren, instrumenten ...).